

Det var kunglig invigning av ParkinsonFörbundets Forskningsfonds 20 årsjubileum, som uppmärksammades på Världsparkinsondagen med en konferens på anrika Nalen i Stockholm. **H. M. Drottning Silvia**, beskyddare av fonden, framhöll i sitt tal betydelsen av stöd till svensk parkinsonforskning.

Text: Susanna Lindvall (Texten hämtad från Medicinsk Access)

Parkinson: från diagnos till reparation

På flera områden inom parkinsonforskningen är Sverige världsledande. Ett exempel är Duodopa-behandlingen, som togs fram av forskare och läkare i Uppsala. Också inom området celltransplantation har ett svenskt forskarlag från Lund visat sig vara mycket framgångsrikt” konstaterade drottningen.

Att lösa parkinsongåtan är det slutliga målet och hur fort man kommer fram är helt beroende av resurser och stöd. ”Ju större stöd desto snabbare resultat, till nytta för alla dem som lider av Parkinsons sjukdom idag! ParkinsonFörbundets Forskningsfond behöver all tänkbar hjälp i kampen mot sjukdomen! Behoven är stora. Den forskarpotential som finns i vårt land är beundransvärd och måste få ägna sin tid åt forskning i stället för att jaga resurser. Då kommer ju resultaten desto snabbare” poängterade drottningen.

Även Forskningsfondens ordförande, **Susanna Lindvall**, var inne på samma linje.

Rent konkret gav ParkinsonFörbundets Forskningsfond/Parkinsonfonden 3,6 miljoner kronor förra året till parkinsonforskningen i landet. Redan i år har man beviljat drygt 2,3 miljoner kronor till utmärkta projekt. Målet är att överskrida 4 miljoner! Behovet är mångdubbelt. Tendensen visar på att minst 20 miljoner skulle behövas, bara i år!

”Jag kan inte nog poängtera hur viktigt det är att stödja och stimulera den parkinsonforskning som pågår i vårt eget land! Ett genombrott i Sverige medför att det är parkinsonsjuka i vårt eget land som får först chansen att ta del av dessa framgångar genom att ingå i studier, långt innan andra sjuka ute i världen får en möjlighet att prova på!

Det kan röra sig om upp till 10 års försprång, 10 år av bättre livskvalitet! För den enskilda individen och familjen innebär det över 3 600 dagar, över 86 400 timmar! För en person som varje bra ”on”- timme är guld värt, betyder detta obeskrivligt mycket!” avslutade Susanna Lindvall och delade ut ett anslag på 200 000:- till en av forskarna som är på jakt efter parkinsongåtan lösning, Christer Nilsson från Lund.

Svenska Parkinsonakademien

”Vi vet alla vilken stor betydelse Parkinsonfonden har för forskningen om Parkinsons sjukdom. Alla gåvor till fonden, stora så väl som små, har hjälpt svenska forskare att komma

H.M. Drottning Silvia inviger 20 års jubileet som ParkinsonFörbundets Forskningsfond firar med Parkinsonkonferens på anrika Nalen.

Foto: David Sica/Stella Pictures

närmare lösningen på gåtan Parkinsons sjukdom. Genom alla små och stora gåvor har fonden nu "muskler" att ytterligare vidga sitt stöd till svensk parkinsonforskning. Jag vill därför nu för er presentera det spännande samarbetsprojektet "den Svenska Parkinsonakademien" inledde forskningschef **professor Karl Obrant**, Lund, sitt tal.

Han berättade om Forskningsfondens riktade forskningsatsning som man kallar den Svenska

Även svåra ämnen kan göras med humor. Ronny Olausson (sekreterare i Parkinsonfonden), prof. Karl Obrant, ordf. Susanna Lindvall, H.M. Drottning Silvia och prof. Per Odin lyssnar leende till prof. Ann-Kathrine Granéus. Foto: Eevaliisa Edfjäll

Parkinsonakademien. "Vi i sjukhusledningen på Universitets-sjukhuset i Lund, liksom ledningen för medicinska fakulteten vid Lunds Universitet, är stolta och glada att Parkinson-Förbundet valt vårt sjukhus för denna satsning" fortsatte prof. Obrant.

Parkinsonförbundets Forskningsfond vill, genom sin satsning i Lund, ge Sverige ett kliniskt centrum av världsklass för forskning och behandling av Parkinsons sjukdom. Många kliniska forskare i Sverige kommer snart att gå i pension. Utan en samlad insats så är den nya generationens forskares potential att nå samma eller överträffa den nuvarande generationens nivå minimal. Det finns ett stort behov av att utbilda och etablera en ny generation av kliniska parkinsonforskare i Sverige, forskare som på sikt kan bidra till

effektiv klinisk frontlinjebehandling av patienter i hela landet. Parkinsonakademien är ett fyraårigt åtagande med totalt över 12 miljoner kronor. Man önskar uppnå en optimal integration mellan de befintliga starka experimentella forskarna och den patientnära kliniska vardagen. Merparten av forskningsmedlen skall därför satsas på 6 läkartjänster, företrädesvis unga läkare under specialistutbildning, som kommer att beredas utrymme för halvtidsforskning inom klinik och laboratoriemiljö. I satsningen ingår också två stycken heltids forskningsutrymmen för sjuksköterskor eller annan personalkategori som t.ex. sjukgymnast med stark forskningskompetens inom området.

Forskning inom neurologins område historiskt sett har varit mycket stark i Lund. Under de två senaste decennierna

Professor Thomas Perlmann talar om en ljus framtid.

Foto: Eevaliisa Edfjäll.

har det skett stora framsteg i så kallad translationell, gränsöverskridande forskning, där nya behandlingsprinciper har förts från djurförsök till kliniska studier. Det är uppenbart att strategier som syftar till att reparera hjärnan vid Parkinsons sjukdom utvecklas snabbt och att forskare från Lund har spelat och spelar en viktig roll i detta arbete.

”Å ledningarna för Universitetssjukhuset i Lund och medicinska fakulteten Lunds universitet vill jag tacka ParkinsonFörbundet och dess forskningsfond för att ni tillsammans med oss vill hjälpa oss komma närmare en lösning på Parkinsons sjukdom” avslutade prof. Karl Obrant.

En som har möjliggjort denna satsning är Stiftelsen Olle Engkvist Byggmästare, genom ett anslag på 5,7 miljoner kronor till Parkinsonakademien. **Lars Öberg**, representant för stiftelsens styrelse fick därför, dagen till ära, ta emot ett hedersdiplom från Parkinsonförbundets Forskningsfond.

Aktuell världsledande forskning i Sverige

Lund och Stockholm har båda starka Parkinsonforskningsmiljöer. Genom djurförsök har forskare vid Karolinska Institutet (KI) i Stockholm funnit två gener som behövs för att stamceller i ett embryo ska utvecklas till dopaminproducerande nervceller.

Professor Thomas Perlmann:

Även om ytterligare forskning behövs, bland annat i djurmodeller, har ett mycket viktigt steg tagits närmare stamcellsbehandling av patienter med Parkinsons sjukdom. Om detta berättade prof. Thomas Perlmann, professor i molekylär utvecklingsbiologi vid KI, i sitt tal om stamcellsforskningens möjligheter.

I centrala nervsystemet finns mellan tusen och tiotusen olika celltyper. Bara en av dem producerar signalsubstansen dopamin. Hos patienter med Parkinsons sjukdom har just denna typ av nervceller gått under och bristen på dopamin är anledningen till flera av sjukdomssymtomen.

Forskargruppen på KI har genom sina fynd gjort att de i princip kan styra in cellerna i en riktning som gör att de utvecklas till rätt typ av celler. Det här är väldigt viktigt för att stamceller ska kunna användas vid behandling av sjukdom.

Den ena genen har en chefsliknande roll i cellutvecklingen. Om chefsgenen hamnar i en stamcell och blir aktiv ser den till att stamcellen utvecklas till en dopamin cell och förhindrar att det blir någon annan celltyp. Chefsgenen ser till att andra gener aktiveras som också behövs för dopamin cellutvecklingen.

Möjligheter till god medicinsk behandling

Dosglapp är ett fenomen som uppstår vid behandling vid Parkinsons sjukdom, och som är vanligare än man tror. Omkring 50 procent av patienter med Parkinsons sjukdom i Sverige, visar sig i en undersökning av Parkinsonförbundet lida av dosglapp.

Dosglapp uppstår då medicineffekten inte räcker till mellan dostillfällena och ger symptom som: balanssvårigheter, muskelkramper, ångest, oro, smärta m.m. Detta obehag kan undvikas med medicinsk behandling, till exempel med nya levodopapreparatet Stalevo, som minimerar svängningar och ger en jämnare effekt. Problemet är att få patienter känner till symtomen för dosglapp och många tror att dessa är en naturlig del av sjukdomen. Även läkare skulle kunna vara mer uppmärksamma på detta problem som ofta försämrar livskvaliteten hos den parkinsonsjuke.

Professor Per Odin:

Under rubriken ”Optimal levodopabehandling - Från tidiga symptom till kraftiga fluktuationer” talade prof. Per Odin, Bremerhaven, Tyskland om hela arsenalen av symptomlindrande mediciner och behandlingar som forskningen har tagit fram hittills, bl.a. mot dosglapp. Från monoterapi till kombinationspreparat samt olika sätt att tillföra dessa mediciner, som tabletter, via pump, plåster m.m. De vanliga Parkinsonpreparaten Madopark, Sinemet, Comtess, Tasmal, Sifrol, Requip m.fl. gicks igenom inklusive de senaste preparaten i behandlingsarsenalen t.ex. Stalevo. Apomorfin som ett alternativ diskuterades likaså tyska erfarenheter av Duodopabehandling Det finns idag flera alternativ till god medicinsk behandling vid Parkinsons sjukdom.

Ett annat problem som togs upp var s.k. myrkrypningar som ganska många parkinsonsjuka lider av. I vissa fall rör det sig om RLS Restless Legs Syndrom. RLS är inte ett förstadium till Parkinson, men många parkinsonpatienter har även restless legs. Men allt som pirrar i benen inte är RLS. Fler sjukdomar, bland annat reumatiska åkommor, kan ge liknande symptom.

Så många som 90–95 procent av alla RLS-patienter har någon form av sömnproblem och 20 procent av personer med svåra sömnstörningar har RLS. Obehagen beskrivs som krypande, stickande, svidande, domnande, darrande, brännande, som myrkrypningar, sockerdrickskänsla eller t o m olika grader av smärta. Besvären uppkommer i vila och lindras av att man rör på sig, vilket kan leda till ett rastlöst beteende. Symtomen är som värst kvälls- och tidig nattetid.

RLS blir bättre av att få behandling med mediciner som ökar mängden dopamin i kroppen. Senaste alternativet är rotigotin plåster (Neupro). Fast RLS inte är någon cirkulationssjukdom har man ändå viss nytta av t.ex. massage, stretching, och liknande åtgärder som syftar till att göra musklerna mjuka och förbättra blodcirkulationen inför natten.

Som avslutning berättade prof. Per Odin om parkinsonvårdmodeller från Tyskland, där man bl.a. har tillgång till åtskilliga, renodlade Parkinsonsjukhus, med ett rikligt utbud av olika terapier och rehabiliteringsformer. Även patienter från Sverige har möjlighet att få behandling på dessa sjukhus om sjukkassan godkänner det.

Naturlig glömska eller minnessvårigheter?

Professor Ann-Kathrine Granérus:

Vad är naturlig glömska? Blir du irriterad på dig själv för att du glömmet saker? Var lugn, det är säkert naturlig glömska du har drabbats av. Hjärnan varken kan, orkar eller vill spara på all information, alla intryck, alla känslor som vi är utsatta för idag. Med ett humoristiskt och lugnande exempel inledde prof. Ann-Kathrine Granérus, Linköping, sitt anförande.

Det människor ofta klagat över att de glömmet är: Namn på saker, platser och personer. Var man har lagt sina saker respektive ord och begrepp.

Den naturliga glömskan handlar framför allt om det episodiska minnet. Här spelar stress, trötthet, hunger, törst, alkohol och mediciner in.

För att utröna om det rör sig om naturlig glömska eller s.k. Mild kognitiv svikt finns det enkla test för den mentala förmågan. Parkinsonsjuka löper större risk att utveckla demens än övriga befolkningen men det gäller att tolka signalerna rätt. Ett tillstånd då man inte har tillräcklig medicin i kroppen, s.k. "off-tillstånd", med långsamma rörelser och förlångsamning av tankeverksamheten, kan lätt lura den oerfarne till att tro att det rör sig om demens. Även verkan av parkinsonmediciner kan ge olika kognitiva reaktioner, särskilt hos äldre och skörare patienter och det gäller att t.ex. kunna skilja mellan hallucinationer, förvirring (konfusioner), psykos och andra tillstånd.

Docent Sven Pålhagen:

Docent Sven Pålhagen, Karolinska Universitetssjukhuset, Huddinge fördjupade sig i ämnet demens vid Parkinson. Det gäller att se de tidiga tecknen och söka hjälp.

Demenssymtom är ofta lindriga i början med problem som ouppmärksamhet, tanklöshet som vanligast förekommande. Graden av påverkan i demensen är ytterst varierande från dag till dag och även ibland under samma dag. Andra ganska vanligt förekommande symtom kan vara inbillning, vanföreställningar, depression, syn- och hörselhallucinationer. Dessa symtom medför i sig ångest och oro. Han fortsatte med att tala om riskfaktorer. Med högre ålder och lång sjukdomsduration, men också vid sen sjukdomsdebut, ökar risken hos parkinsonpatienter för att utveckla demens. Svårare sjukdomsgrad, särskilt balans och gångstörning, ökar också risken. Fler bidragande riskfaktorer är t.ex. dåligt svar vid levodopabehandling samt uttalad dagtrötthet. Andra neuropsykiatriska symtom är t.ex. depression som är vanligare hos patienter med parkinsondemens än hos t.ex. alzheimerpatienter. Synhallucinationer förekommer hos upp till 70 procent av patienter med parkinsondemens jämfört med 10 procent av icke-dementa parkinsonpatienter. Dock rapporterar patienterna sällan själva spontant hallucinationer. Hallucinationerna är oftast visuella och av återkommande karaktär.

Idag behandlar man demens vid Parkinsons sjukdom med t.ex. Exelon, Aricept och Reminyl.

Innan konserten med Uppsala University Jazz Orchestra avslutade det digra programmet, intervjuade den ytterst skicklige moderatorn **Magnus Briggert** sin parkinsonkollega **Sture Lundén**, en av orkestermedlemmarna, om hur det är att leva ett aktivt liv med sjukdomen. Rådet var att inte ge upp eller ge avkall på sina intressen men att man skall kunna anpassa sig till nya situationer och göra det bästa av varje möjlighet. ■

Josephson gör reklamdebut

Skådespelaren, regissören och författaren Erland Josephson gör, 83 år fyllda, sin debut i reklamfilmssammanhang. Han är själv drabbad av Parkinson och medverkar i en reklamfilm för Parkinsonfonden.

"Det är min första och sista reklamfilm, säger Erland Josephson med ett skratt i intervjun som Resumé har gjort med honom. Filmen har visats i TV4. ■

Äntligen har jag hittat glädjen igen!

Suzzie Tapper var bara 44 år när hon insjuknade i Parkinson – en sjukdom som förknippas med gamla människor. Chocken var total och tillvaron blev ett enda stort kaos. Idag, fem år senare, har hon inte bara lyckats hitta tillbaka till glädjen igen. Även kärleken har gjort come back i hennes liv... Artikeln finns publicerad i Hemmets Journal nr 18/2007

Suzzie är flickan från Sundbyberg som bildade Suzzies orkester i början av 80-talet, turnerade landet runt och blev populär med låtar som "Dansar i månens sken" och "Man kan äga".

Suzzie gör fortfarande musik och gav ut en ny skiva för ett drygt år sedan.

Hon är drivande i arbetet med att starta en förening för unga parkinsondrabbade i Stockholm. Medlemmarna träffas varje månad och går på krogen eller hittar på något annat, som att spela bowling eller boule.

– Vi kommer varandra så nära, eftersom vi delar samma erfarenheter. Jag har fått många nya vänner genom föreningen. Vi kan trösta varandra, eftersom vi lever i samma situation. ■

Lovande forskare återvänder från USA

Niklas Lindgren har precis kommit tillbaka från en treårig postdoc-tjänst i Pittsburgh. Han arbetar på Biomedicinskt centrum i Lund, inom den världsledande forskningen på Parkinsons sjukdom. Hans mål är att hitta en klinisk behandling för Parkinson genom att bl.a. ta reda på hur s.k. neurotrofiska faktorer skyddar celler från att gå under.

Källa: Skånska Dagbladet ■